

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “โครงการวิจัยเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาการจัดการด้านการผลิตและการตลาดผักปลอดสารพิษ จังหวัดเชียงใหม่ ยุทธศาสตร์สู่มาตรฐานสากล ปี 2552” มีผลสรุปและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงาน ดังนี้

7.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาการพัฒนาการจัดการด้านการผลิตและการตลาดผักปลอดสารพิษ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการผลิตและการควบคุมคุณภาพการผลิต “ผักปลอดสารพิษ” ของจังหวัดเชียงใหม่ให้ได้รับมาตรฐานระดับสากล และประการที่สอง เพื่อศึกษาแนวทางในการสร้างและพัฒนารตลาด “ผักปลอดสารพิษ” บูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แนวทางในการจัดการผลิตและการควบคุมคุณภาพการผลิต “ผักปลอดสารพิษ” ของจังหวัดเชียงใหม่ให้ได้รับมาตรฐานระดับสากล

นักวิจัยได้ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการผลิตและควบคุมคุณภาพการผลิตผักปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน GAP ตามแผนงานวิจัยซึ่งประกอบด้วย การศึกษาปัญหาและความต้องการของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษ การศึกษาศักยภาพในการจัดการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร การอบรมให้ความรู้ในการผลิตผักปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน GAP การศึกษาเรียนรู้จากกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและการติดตามตรวจสอบระบบการผลิตผักปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน GAP สามารถสรุปผลการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.1.1 การศึกษาปัญหาและความต้องการของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษ

ผลการศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษ จังหวัดเชียงใหม่ ตามโครงการพัฒนาศักยภาพการจัดการผลิตผักปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน GAP พบว่า

1) ปัญหาด้านการวางแผนการผลิต

เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการวางแผนการผลิต เกษตรกรยังไม่เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของการวางแผนการผลิตที่ดี รูปแบบการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกรในปัจจุบันที่มักจะเป็นการผลิตแบบเชิงเดี่ยว ไม่มีการผลิตผักที่หลากหลายชนิด การตัดสินใจเลือกชนิดผักที่จะผลิตนั้นเกษตรกรได้ตัดสินใจจากวิธีในการผลิต นอกจากนั้นเกษตรกรยังยึดเอาราคาผักในปัจจุบันเป็นเหตุผลในการตัดสินใจเลือกผลิตผักในฤดูถัดไป เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าการมีปริมาณผลผลิตมากจะสามารถสร้างกำไรได้มากขึ้น โดยที่เกษตรกรไม่ได้คำนึงถึงราคาของผลผลิตที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นผลให้เกษตรกรประสบกับปัญหาการขาดทุนเกิดภาระหนี้สินตามมา โดยเฉพาะจากการกู้ยืมเงินเพื่อใช้ลงทุนผลิตผักปลอดสารพิษจำนวนมาก

2) ปัญหาด้านการจัดการผลิต

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีระบบการจัดการการผลิตที่ไม่ถูกต้องตามข้อบังคับของมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสม (GAP) เกษตรกรยังพึ่งพาการใช้สารเคมีในการผลิตเพราะสามารถเห็นผลได้อย่างรวดเร็ว โดยผลของการศึกษาตามแผนงานวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า เกษตรกรยังมีปัญหาด้านกระบวนการผลิตผักปลอดสารพิษ ได้แก่

2.1) ปัญหาด้านการเตรียมดิน

เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพื่อกำจัดวัชพืชในพื้นที่เพาะปลูกทดแทนวิธีการถางหญ้า ส่งผลให้เกิดสารพิษตกค้างในแปลงเพาะปลูกและทำให้ดินเสื่อมสภาพ นอกจากนั้นการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชยังผิดข้อบังคับตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทำให้ผลผลิตผักปลอดสารพิษที่ได้ไม่ผ่านมาตรฐานรับรองคุณภาพ

2.2) การหว่านเมล็ด การเพาะกล้าและการปลูก

เกษตรกรจะใช้วิธีการเพาะกล้าในแปลงดินทดแทนการเพาะกล้าในกระบะเพาะ ทำให้เกษตรกรสิ้นเปลืองพื้นที่ในการผลิต อีกทั้งเกษตรกรไม่สามารถทราบจำนวนต้นกล้าที่แน่นอนจากการเพาะในแปลงดิน การเพาะกล้าผักในแปลงดินยังทำให้ยากต่อการดูแลรักษา อีกทั้งเมล็ดพันธุ์ของพืชผักบางชนิดนั้นมีราคาสูง ส่งผลให้เกษตรกรเสี่ยงจากการเข้าทำลายของศัตรูพืช

2.3) การดูแลรักษา

2.3.1) การให้น้ำ

เกษตรกรยังขาดแคลนน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูก โดยเฉพาะในฤดูร้อน ซึ่งปัจจุบันในหลายพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ก็ยังคงประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำที่ใช้สำหรับการเกษตรกรรม นอกจากนั้นยังมีพื้นที่การเพาะปลูกบางแห่งที่อยู่ห่างไกลจากแหล่งน้ำ เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในการหาน้ำเพื่อใช้สำหรับการเพาะปลูก

2.3.2) การใส่ปุ๋ย

ปริมาณการใส่ปุ๋ยเคมีในการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกรยังอยู่ในอัตราที่สูง จากสภาพของดินที่เสื่อมโทรมจากการใช้สารเคมีที่สะสมมาเป็นเวลานาน ทำให้ดินที่ใช้ปลูกผักปลอดสารพิษขาดธาตุอาหารที่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืชผัก ส่งผลให้ผักมีการเจริญเติบโตช้ากว่าปกติ ดังนั้นปุ๋ยเคมีจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกรซึ่งสามารถเห็นผลได้อย่างรวดเร็ว เกษตรกรจึงมีต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้นเป็นเท่าตัว

2.3.3) การกำจัดศัตรูพืช

การกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในปัจจุบันทั้งการกำจัดวัชพืชและแมลงศัตรูพืชส่วนใหญ่จะใช้สารเคมีในการฉีดพ่น การใช้สารเคมีของเกษตรกรในปัจจุบันได้ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย อาทิเช่น ปัญหาการเสื่อมสภาพของดินและปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหารสชาติของผักในผลผลิตรวมถึงปัญหาสุขภาพของเกษตรกรที่สารเคมีในการผลิตผักปลอดสารพิษ

2.3.4) การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกรจากการศึกษาตามแนวทางการพัฒนาการจัดการผลิตผักปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน GAP โดยส่วนมากเกษตรกรมีวิธีการและเทคนิคในการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่เหมาะสมตามประเภทและชนิดของผัก ทำให้ผลผลิตที่ได้มีความสด สะอาด ไม่บอบช้ำและน่ารับประทาน

3) ปัญหาด้านเทคโนโลยีการผลิต

การใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการผลิตทางเกษตรกรรมช่วยให้เกษตรกรสามารถประหยัดทั้งแรงงานและเวลา แต่ข้อเสียของการใช้เทคโนโลยีคือ เทคโนโลยีมีต้นทุนสูง เกษตรกรบางรายไม่มีเงินทุนในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิต เกษตรกรไม่สามารถแสวงหาเทคโนโลยีต้นทุนต่ำเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการผลิตได้

4) ปัญหาด้านการส่งเสริมการตลาด

ผลผลิตราคาตกต่ำไม่สามารถจำหน่ายได้เป็นปัญหาที่สำคัญ แม้ว่าปัจจุบันจะมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันและส่งเสริมด้านการตลาดผักปลอดสารพิษ แต่ผลการดำเนินงานยังไม่สามารถเห็นผลได้อย่างเป็นรูปธรรม เกษตรกรยังคงประสบกับปัญหาด้านตลาด ทำให้เกษตรกรต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลางในการจำหน่ายผลผลิต เกษตรกรถูกกดราคาผลผลิตให้ต่ำลง

5) ความต้องการด้านการจัดการผลิตที่ดี

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษมีความต้องการในด้านของความรู้และทักษะที่จะใช้ในการจัดการผลิตที่ถูกต้องเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น

6) ความต้องการด้านการวางแผนการผลิตที่เหมาะสม

เกษตรกรยังไม่มีกระบวนการบริหารจัดการดำเนินงานของกลุ่มที่ดี การวางแผนด้านการผลิตผักปลอดสารพิษของสมาชิกล้มเหลวเป็นอย่างมาก สมาชิกในกลุ่มได้ดำเนินการผลิตผักชนิดเดียวกัน ส่งผลกระทบโดยตรงกับการขายตัดราคากันเองภายในกลุ่ม จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาทำให้เกษตรกรตระหนักว่าตนเองยังขาดความรู้ในการวางแผนการผลิตและมีความต้องการในการพัฒนาความรู้ในการวางแผนการผลิต

7) ความต้องการด้านการพัฒนาคุณภาพของสินค้าให้ได้มาตรฐาน

การพัฒนาคุณภาพของสินค้าผักปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐานเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่มีความสำคัญ เกษตรกรทั้งรายเดี่ยวและรายกลุ่มต่างก็มีความต้องการที่จะได้รับการรับรองมาตรฐานของผักปลอดสารพิษที่เกษตรกรได้ผลิตขึ้น เพื่อแสดงถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผักปลอดสารพิษ เกษตรกรบางรายได้พยายามอย่างยิ่งในการประสานงานกับหน่วยงานทางด้านเกษตรเพื่อขอรับการตรวจรับรองคุณภาพของผักปลอดสารพิษ แต่ความพร้อมของเกษตรกรเพื่อขอรับการตรวจรับรองมาตรฐานผักปลอดสารพิษยังไม่มี ความชัดเจนเท่าที่ควร

8) ความต้องการด้านตลาดผักปลอดสารพิษ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรยังขาดความรู้ในการจัดการตลาดจึงเป็นสาเหตุให้เกษตรกรไม่ประสบความสำเร็จจากการผลิตผักปลอดสารพิษเพื่อจำหน่าย ดังนั้นเกษตรกรจึงมีความต้องการในการพัฒนาตลาดผักปลอดสารพิษเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในส่วนของความรู้ในการสร้างตลาดด้วยตนเองและการสนับสนุนด้านการตลาดจากหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

7.1.2 การศึกษาศักยภาพในการจัดการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร

การศึกษาศักยภาพในการจัดการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร อันได้แก่ การวางแผนการผลิต การจัดการผลิต การใช้เทคโนโลยีในการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกรและการส่งเสริมด้านการตลาด งานวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพการจัดการผลิตผักปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน GAP จำนวนทั้งสิ้น 33 ราย เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพที่แท้จริงของเกษตรกรและสามารถนำไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกรต่อไป

7.1.3 การอบรมให้ความรู้ในการผลิตผักปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน GAP

การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการระบบการผลิตผักปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน GAP มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้และพัฒนาให้เป็นต้นแบบของการผลิตที่ถูกต้องและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับการจัดการผลิตผักปลอดสารพิษของตนเอง โดยมีเนื้อหาในการอบรมดังนี้

- 1) การจัดการแมลงศัตรูพืชโดยชีววิธี
- 2) ระบบนิเวศการเกษตร
- 3) การปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบการผลิตผักปลอดสารพิษ
- 4) การจัดการดินและธาตุอาหารของการผลิตผักปลอดสารพิษ
- 5) การปรับปรุงดินและการฟื้นฟูดินกับการผลิตผักปลอดสารพิษ
- 6) การคัดเลือกพันธุ์สำหรับการผลิตผักปลอดสารพิษ
- 7) การบริหารจัดการศัตรูพืชของระบบการผลิตผักปลอดสารพิษ

7.1.4 การศึกษาเรียนรู้จากกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ

โครงการศึกษาดูงานถึงระบบการจัดการผลิตผักปลอดสารพิษที่มีศักยภาพถูกต้องตามมาตรฐาน GAP มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ และเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงกับกลุ่มผู้ผลิตผักปลอดสารพิษหรือการผลิตผักอินทรีย์ โดยการศึกษาดูงานในครั้งนี้ นักวิจัยได้จัดให้เกษตรกรได้ศึกษาดูงานที่ไร่ปลูกผักปลอดสารพิษของศูนย์สาธิตบ้านไทยพัฒนา อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่

- 1) การจัดการการผลิตเห็ดหอมของกลุ่มผลิตเห็ดหอมบ้านไทยพัฒนา
- 2) การจัดการการผลิตผักปลอดสารพิษ สวนลุงอยู่ (นายอยู่ กิ่งสำโรง)
- 3) การจัดการการผลิตผักปลอดสารพิษสวนลุงไกร (นายไกร ชมน้อย)

4) การจัดการการผลิตเห็ดของศูนย์เพาะเห็ดเมืองหนาว

7.1.5 การติดตามตรวจสอบระบบการผลิตผักปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน GAP

การดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการผลิตผักปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน GAP นักวิจัยได้ใช้มาตรฐานการผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสม (Good Agricultural practice: GAP) เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการรับรองคุณภาพของสินค้าผักปลอดสารพิษที่เกษตรกรได้ผลิตขึ้น การตรวจสอบคุณภาพของสินค้าผักปลอดสารพิษตามโครงการวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการตรวจสอบระบบการจัดการผลิตทั้งหมด 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การตรวจสอบก่อนการผลิต (การตรวจสอบคุณภาพของดิน) 2) การตรวจสอบระหว่างการผลิตและ 3) การตรวจสอบผลผลิตผักปลอดสารพิษ โดยผลการตรวจสอบมาตรฐานการผลิตของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรสามารถทำการผลิตผักให้ได้มาตรฐาน GAP ในปัจจุบันนี้ถึง 33 ชนิด ผัก ได้แก่ ผักกาดกวางตุ้ง กระเทียมต้น กะหล่ำปลี คะน้า กิ้นช่าย กะหล่ำดอก ถั่วแขก ถั่วพุ่ม บร็อกโคลี่ ปวยเล้ง ผักโขมจีน ผักกาดขาว มะระจีน ผักชี ผักบุ้งจีน สลัดใบ พริกขี้หนู พริกหนุ่ม มะเขือเทศ ถั่วฝักยาว บวบเหลี่ยม แดงควา แครอท ผักกาดฮ่องเต้ ตั้งโอ๋ ถั่วลันเตา หัวไชเท้า มะเขือยาว มะเขือเปราะ เห็ดนางฟ้า เห็ดลม ผักกาดหอมหอยและกุยช่าย ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้ผลิตและผู้บริโภคในการส่งเสริมการผลิตและพัฒนาสู่ตลาดผู้บริโภคได้อย่างมีมาตรฐานระดับสากล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางในการสร้างและพัฒนารตลาด “ผักปลอดสารพิษ”
บูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีในจังหวัดเชียงใหม่

การสร้างและพัฒนารตลาดผักปลอดสารพิษ โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการดำเนินงานร่วมกันในการพัฒนาตลาดผักปลอดสารพิษเพื่อรองรับผลผลิตผักปลอดสารพิษที่เกษตรกรผลิตขึ้น โดยแผนการพัฒนารตลาดผักปลอดสารพิษนั้น นักวิจัยได้ทำการสำรวจสถานการณ์ของตลาดผักปลอดสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ตลาดระดับขายส่ง ตลาดระดับขายปลีกและตลาดระดับซูเปอร์มาร์เก็ต การสำรวจสถานการณ์ของตลาดผักปลอดสารพิษทั้ง 3 ระดับเป็นการสำรวจทางด้านราคาของผักแต่ละชนิด โดยข้อมูลราคาผักปลอดสารพิษที่ได้ทำการสำรวจจะถูกรวบรวมและนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารตลาดผักปลอดสารพิษ การสำรวจถึงสถานการณ์ของตลาดผักปลอดสารพิษทั้ง 3 ระดับดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ตลาดระดับขายส่ง (ตลาดเทศบาลนครเชียงใหม่)

ตลาดเทศบาลนครเชียงใหม่หรือ “*กาดเมืองใหม่*” ถือได้ว่าเป็นตลาดที่ทำการจำหน่ายพืชผักระดับขายส่งที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ มีพืชผักวางจำหน่ายเป็นจำนวนมาก และมีผู้บริโภคในทุกระดับ ตลาดเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นศูนย์รวมของพืชผักทุกชนิดจากแหล่งผลิตของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง ระบบการจำหน่ายพืชผักของตลาดเทศบาลนครเชียงใหม่อยู่ในรูปแบบของการขายส่ง โดยผู้ซื้อหรือผู้บริโภคส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้าหรือแม่ค้ารายย่อยที่มารับซื้อผลผลิตเพื่อนำไปจำหน่ายยังตลาดขนาดเล็กหรือตลาดในแต่ละพื้นที่ ส่วนผู้บริโภคที่เหลือจะเป็นผู้บริโภครายย่อยที่ซื้อผักเพื่อบริโภคเองในครัวเรือน พืชผักที่จำหน่ายในตลาดเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นพืชผักที่รับตรงมาจากแหล่งผลิตจึงทำให้ราคาของผักค่อนข้างต่ำกว่าตลาดอื่นเมื่อเปรียบเทียบกับกันแล้ว แต่สินค้าผักที่จำหน่ายในตลาดเทศบาลนครเชียงใหม่ ยังไม่ใช่ผักปลอดสารพิษทั้งหมดเนื่องจากแหล่งที่ทำการผลิตผักเหล่านั้นไม่ได้มีการรับรองมาตรฐานใดๆ ที่จะสามารถบ่งชี้ได้ว่าผักเหล่านั้นเป็นผักปลอดสารพิษและที่สำคัญผักที่วางจำหน่ายก็ไม่ได้มีการตรวจสอบการปนเปื้อนของสารพิษตกค้าง

2) ตลาดระดับขายปลีก (ตลาดศิริวัฒนา)

ตลาดตลาดศิริวัฒนาดังอยู่ที่ ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ถือได้ว่าเป็นตลาดระดับขายปลีกที่เป็นที่นิยมของกลุ่มผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ผักปลอดสารพิษที่จำหน่ายในตลาดตลาดศิริวัฒนาเป็นผักปลอดสารพิษที่มาจากแหล่งผลิตของโครงการหลวง คอยคำ นอกจากนั้นตลาดตลาดศิริพัฒนายังมีผักที่มาจากแหล่งผลิตของเกษตรกรวางจำหน่ายเป็นจำนวนมากซึ่งผักเหล่านี้ไม่มีมาตรฐานที่รับรองว่าเป็นผักปลอดสารพิษ ซึ่งผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นผู้บริโภคทั่วไปที่ซื้อผักเพื่อบริโภคในครัวเรือน ราคาของผักปลอดสารพิษในตลาดตลาดศิริวัฒนาถือว่าสูงกว่าราคาผักในตลาดเทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อเปรียบเทียบกัน เนื่องจากผักในตลาดแห่งนี้เป็นผักปลอดสารพิษที่มีมาตรฐานรับรองที่ชัดเจนรวมถึงแหล่งผลิตที่มีความน่าเชื่อถือ

3) ตลาดระดับซูเปอร์มาร์เก็ต (ริมปิง ซูเปอร์มาร์เก็ต)

ริมปิง ซูเปอร์มาร์เก็ต ถือได้ว่าเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่ทำการจำหน่ายผักปลอดสารพิษที่มีคุณภาพมาตรฐานของจังหวัดเชียงใหม่ ในด้านคุณภาพของสินค้าผักปลอดสารพิษริมปิง ซูเปอร์มาร์เก็ต มีการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องทั้งความสะอาดและความปลอดภัยจากสารปนเปื้อนของสินค้าของผักปลอดสารพิษที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี ดังนั้น

ราคาผักปลอดสารพิษที่ริมปีง ชูปเปอร์มาร์เก็ตจึงสูงกว่าตลาดในทุกระดับ ผักปลอดสารพิษที่วางจำหน่ายใน ริมปีง ชูปเปอร์มาร์เก็ตเป็นผักที่มาจากแหล่งผลิตของ โครงการหลวง ดอยคำ เป็นส่วนใหญ่

สำหรับการพัฒนาตลาดผักปลอดสารพิษ โดยการบูรณาการความร่วมมือกันในระดับท้องถิ่น ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ผลการศึกษาสามารถกำหนดแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาตลาดผักปลอดสารพิษได้ดังนี้

1) ตลาดผักปลอดสารพิษในชุมชน เป็นตลาดผักปลอดสารพิษที่เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รวมกลุ่มกันเองโดยพยายามอย่างยิ่งในการสร้างและพัฒนาตลาดผักปลอดสารพิษให้เกิดขึ้นภายในชุมชนของตนเอง เพื่อจำหน่ายให้กับกลุ่มลูกค้าในพื้นที่ของตนเองเป็นหลัก ดังเช่นกรณีของ ตลาดผักปลอดสารพิษชุมชนศรีล้านนา ต.ยางเนิ้ง อ.สารภี จ.เชียงใหม่ ซึ่งปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายว่าเป็นตลาดผักปลอดสารพิษระดับชุมชนที่รวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง มีกลุ่มลูกค้าที่มาซื้อผักอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตผักปลอดสารพิษได้ตลอดทั้งปี ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เสริมอีกอาชีพหนึ่ง

2) ตลาดผักปลอดสารพิษระดับอำเภอ การผลิตผักปลอดสารพิษได้รับความสนใจและกำลังเป็นที่นิยมจากเกษตรกรในหลายอำเภอและมีการขยายการผลิตไปยังหลายพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น อำเภอสารภี อำเภอแม่วาง อำเภอสันป่าตอง อำเภอเมือง อำเภอดอยสะเก็ดและอำเภอพร้าว เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ในหลายอำเภอไม่สามารถจัดการด้านการตลาดผักปลอดสารพิษเองได้ ดังนั้นการพัฒนาด้านการตลาดผักปลอดสารพิษจึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันในการช่วยเหลือเกษตรกรให้เกิดผลสำเร็จต่อไปได้ ดังนั้นกลุ่มเกษตรกรในแต่ละอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอแต่ละอำเภอร่วมกับกลุ่มนักวิจัย ได้บูรณาการความร่วมมือเพื่อหาแนวทางพัฒนาตลาดระดับอำเภอขึ้น และผลักดันแนวทางเหล่านี้เข้าสู่หน่วยงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาตลาดผักปลอดสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่ให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

3) ตลาดผักปลอดสารพิษระดับจังหวัด นักวิจัยได้ประสานความร่วมมือโดยตรงกับสำนักงานเกษตร จังหวัดเชียงใหม่ในการดำเนินงานร่วมกันในการพัฒนาและสร้างเครือข่ายตลาดผักปลอดสารพิษ ระดับจังหวัด ให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ทุกระดับ ซึ่งในปี พ.ศ. 2552 นี้ ทางสำนักงานเกษตร จังหวัดเชียงใหม่สามารถผลักดันให้เกิดการพัฒนาตลาดผักปลอดสารพิษในระดับจังหวัดได้อย่างความยั่งยืนโดยทางเกษตรจังหวัดได้วางแผนงานและโครงการพัฒนาตลาดผักปลอดสารพิษเข้าสู่ระบบของตลาดอาหารปลอดภัย (Food safety) ระดับจังหวัดต่อไป ซึ่งจะดำเนินงาน

เป็นรูปธรรมในปีงบประมาณ 2552 นี้ อันจะก่อให้เกิดมาตรฐานการผลิตและมาตรฐานของตลาดระดับสากลต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะ

แนวทางในการบูรณาการการจัดการด้านการผลิตและการตลาดผักปลอดสารพิษ จังหวัดเชียงใหม่ ยกย่องระดับสู่มาตรฐานสากล ปี พ.ศ. 2552 นักวิจัยได้รับข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการงานวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพต่อเกษตรกรผู้ผลิต รวมถึงหน่วยงานภาคีทุกฝ่าย มีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อเสนอแนะต่อการกำหนดนโยบายของภาคการเกษตรของรัฐบาล อันได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานเกษตรตำบล ต่อทิศทางการกำหนดมาตรฐานการผลิตผักปลอดสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่ และการวางแผนการตลาดให้กับเกษตรกร ทั้งนี้ หน่วยงานดังกล่าวได้รับนโยบายจากภาครัฐ (ส่วนกลาง) ต่อการดำเนินงานในพื้นที่ แต่ยังคงขาดความชัดเจนในกลุ่มเป้าหมาย อันได้แก่ พื้นที่ในแต่ละอำเภอที่จะทำการผลิตผักปลอดสารพิษ จำนวนชนิดของผักปลอดสารพิษที่จะส่งเสริมให้กับเกษตรกร การตรวจสอบมาตรฐานของผัก รวมถึงจุดรับซื้อผักปลอดสารพิษ โดยเฉพาะการตลาด ถือได้ว่าหน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาช่วยเหลือเป็นอย่างยิ่ง นักวิจัยได้เสนอแนะแนวทางต่อภาคีภาครัฐว่า ควรจะกำหนดจุดรับซื้อผักในแต่ละอำเภอ และระดับจังหวัดอีก 1 จุด โดยตลาดแห่งนี้ต้องทำการตรวจสอบสารพิษในผักก่อนการรับซื้อ เพื่อให้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับกับผู้บริโภค ให้เกิดความต่อเนื่องของปริมาณเสนอซื้อและปริมาณเสนอขาย ส่งผลต่อการผลิตของเกษตรกรที่จะสามารถวางแผนการผลิตได้ทั้งปี

2) ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติการทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษ ในจังหวัดเชียงใหม่ นักวิจัยได้ทำการดำเนินงานวิจัยในส่วนของการสร้างและพัฒนากิจการการผลิตผักปลอดสารพิษให้กับเกษตรกร ในปี พ.ศ. 2551 – 2552 ที่ผ่านมา โดยสามารถทำได้ถึง 33 ชนิดผัก (เกษตรกร 33 กลุ่ม ทั่วทั้งจังหวัดเชียงใหม่) หากแต่การดำเนินงานจะขาดความต่อเนื่องและยั่งยืนถ้าเกษตรกรไม่ได้อยู่รวมกลุ่มกันทำการผลิต และการตลาด ความเข้มแข็งนี้ นักวิจัยได้สร้างให้เกษตรกรได้เข้าใจถึงแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นให้เกิดการรวมกลุ่ม การช่วยเหลือกันในกลุ่ม การไม่เอาเปรียบกันในกลุ่ม ความสามัคคีช่วยเหลือกันและกัน ก็จะทำให้เกษตรกรสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรนี้ต่อไปได้ กล่าวคือ หากจะให้เกิดความยั่งยืน เกษตรกรจะต้องซื้อตรงต่อแนวทางการปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดี (GAP) ตลอด

ช่วงการผลิต โดยเฉพาะการซื้อสัตว์ต่อตนเอง และต่อลูกค้า ไม่มีการใช้สารเคมีใดๆ ในการผลิต และควบคุมคุณภาพของผลผลิตอย่างสม่ำเสมอ ก็จะทำให้ลูกค้าเชื่อใจ และเชื่อถือ จนยอมรับมาตรฐานความปลอดภัยจากผักที่ผลิตได้นั่นเอง

3) ข้อเสนอแนะต่อแนวทางในการดำเนินงานวิจัยในระยะต่อไป นักวิจัยควรจะพัฒนา งานวิจัยให้ครอบคลุมการผลิตพืชอื่น นอกเหนือจากผัก อันได้แก่ พืชสวน พืชไร่ ไม้ผล รวมถึง ดอกไม้ และขยายผลถึงระดับอาหารปลอดภัย (Food safety) โดยการบูรณาการร่วมกันกับองค์กร ภาครัฐและเอกชน อาศัยแนวทางการบริหารจัดการจากงานวิจัยชิ้นนี้ จะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ นต่อเกษตรกรและผู้บริโภคในวงกว้างมากขึ้นนั่นเอง

